

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

Decembrie 2019

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

Decembrie 2019

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0562

Cuprins

Sinteza	5
A. Accesul la finantare al companiilor nefinanciare	6
B. Capacitatea companiilor de a face fata unor evolutii financiare nefavorabile	9
B1. Perceptia companiilor asupra unor evolutii nefavorabile privind costul finantarii (rata dobânzii)	9
B2. Perceptia companiilor asupra unei evolutii nefavorabile a cursului de schimb al monedei nationale in raport cu moneda euro	11
Anexa: Metodologie sondaj	13

Sinteză

Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România (FCNEF) surprinde opiniile sectorului real cu privire la: (i) cele mai presante probleme în desfășurarea activității; (ii) percepția privind costul finanțării; (iii) nivelul maxim suportabil privind rata dobânzii și efectele unor posibile evoluții nefavorabile ale acesteia; (iv) percepția asupra implicațiilor unei posibile aprecieri/deprecieri a monedei naționale.

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor companiilor¹ la sondajul menționat, iar principalele concluzii sunt următoarele:

- în linie cu creșterea economică înregistrată în ultimii ani, majoritatea problemelor de natură a afecta activitatea firmelor din România și-au redus intensitatea. Astfel, comparativ cu sondajul precedent, mai puține companii nefinanciare au opinat că aceste probleme sunt de o amplitudine mare sau foarte mare. Excepția este reprezentată de lipsa forței de muncă bine pregătite, acest aspect fiind un dezechilibru structural al economiei românești care a fost indicat ca reprezentând o problemă presantă de un număr mai ridicat de respondenți față de sondajul anterior. Se menține nivelul foarte ridicat al numărului de firme care apreciază că nivelul fiscalității, respectiv impredictibilitatea mediului fiscal reprezintă probleme presante mari și foarte mari (60, respectiv 58 la sută din companii). Similar exercițiilor precedente, accesul la finanțare este considerat a fi o problemă mare sau foarte mare de către un număr redus de firme.
- intențiile companiilor privind contractarea unui credit s-au menținut neschimbate comparativ cu exercițiul anterior. Astfel, 62 la sută dintre companii nu ar lua un credit în lei, iar 66 la sută nu ar lua un credit în euro, indiferent de costul acestora, deoarece intenționează să își reducă gradul de îndatorare.
- companiile continuă să fie vulnerabile la o evoluție nefavorabilă a cursului de schimb și la o eventuală creștere a ratei dobânzii. În contextul intermedierei financiare reduse care caracterizează economia, companiile care ar apela la credite bancare apreciază în mod majoritar că nivelul costului de finanțare ar afecta capacitatea de a rambursa împrumutul. În plus, o majorare cu până la 3 puncte procentuale a dobânzii în lei ar afecta semnificativ activitatea și/sau capacitatea de rambursare a creditului pentru 54 la sută dintre companiile cu credite în lei, conform răspunsurilor.

¹ Eșantionul utilizat în *Sondajul FCNEF* conține circa 11 000 de companii nefinanciare, este reprezentativ la nivel național și regional, iar extragerea companiilor incluse în sondaj este realizată prin procedee statistice specifice, cu respectarea criteriilor privind: (i) clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații), (ii) sectorul de activitate (conform CAEN Rev. 2) și (iii) regiuni de dezvoltare.

A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare

Cele mai presante probleme ale companiilor

În perioada aprilie – septembrie 2019, intensitatea cu care firmele au resimțit problemele cele mai presante în desfășurarea activității s-a atenuat, cu excepția disponibilității forței de muncă bine pregătite care indică persistența dificultăților determinate de tensionarea activității pe piața muncii (Grafic 1). Deși sunt percepute cu o intensitate diminuată față de exercițiul anterior, problemele legate de nivelul fiscalității, respectiv caracterul imprevizibil al legislației în acest domeniu continuă să reprezinte cele mai mari probleme în opinia firmelor. Potrivit literaturii de specialitate², percepția majoritar negativă a firmelor referitoare la fiscalitate este explicată în perioade de creștere economică prin faptul că în aceste perioade planurile de dezvoltare ale companiilor sunt mai ample, iar nivelul taxelor și, mai ales, imprevizibilitatea acestora constituie piedici în punerea în aplicare a planurilor de investiții. În plus, România deține al șaselea cel mai redus nivel al impozitului pe profit din Uniunea Europeană, ceea ce denotă faptul că problema reală în calea dezvoltării firmei este reprezentată mai degrabă de caracterul imprevizibil al legislației fiscale. Acest din urmă aspect reclamă asigurarea unui cadru de afaceri predictibil, inclusiv din punct de vedere fiscal, care să vină în sprijinul planurilor de dezvoltare ale firmelor din România, cu efecte benefice asupra creșterii economice viitoare.

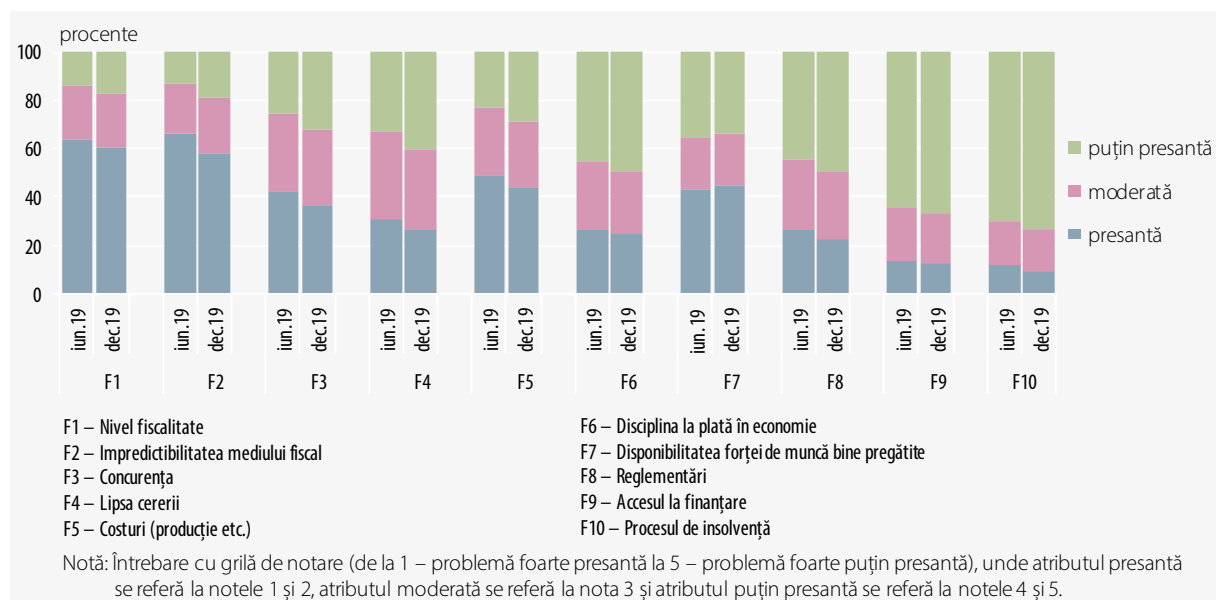
Majorarea numărului de opinii care califică lipsa forței de muncă bine pregătite ca fiind o problemă presantă susține ipoteza creșterii gradului de necorelare dintre cererea de pe piața muncii și ofertă. Acest decalaj poate avea mai multe potențiale cauze, calitative și cantitative, printre care enumerăm: (i) nepotrivirea dintre oferta educațională din sistemul românesc de școlarizare și cererea de pe piața muncii, aspect reclamat deseori de către mediul de afaceri, (ii) inechitățile salariale, forța de muncă slab pregătită fiind absorbită pe piața muncii la niveluri salariale destul de apropiate față de cele aferente forței de muncă bine pregătite și (iii) migrația forței de muncă calificate. Mai mult, o parte importantă din companii (44 la sută dintre firmele respondente la sondaj) apreciază ca fiind o problemă mare și foarte mare nivelul costurilor de producție și al cheltuielilor cu salarizarea. În acest context, este important ca majorările salariale să fie corelate cu dinamica productivității, astfel încât acestea să conducă la o competitivitate mai ridicată a firmelor.

Din punct de vedere structural se observă că pentru companiile de talie mare lipsa forței de muncă bine pregătite reprezintă o problemă mult mai presantă comparativ cu IMM care nu sunt afectate într-o pondere la fel de mare de acest aspect. Analiza pe sectoare de activitate arată că industria resimte cel mai acut lipsa forței de muncă

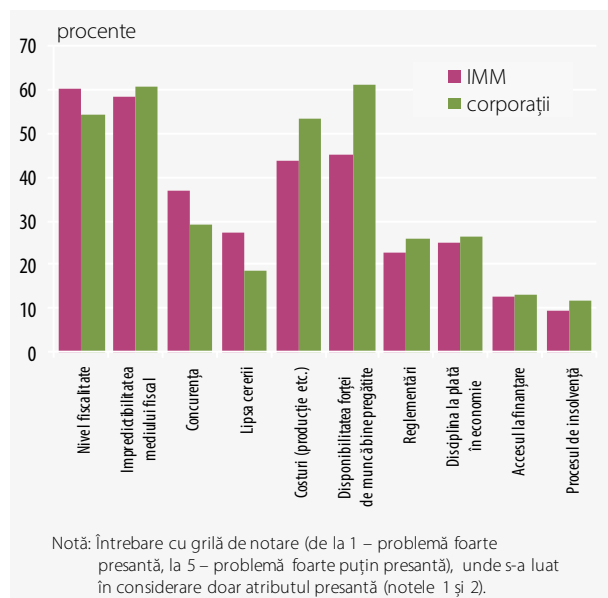
² Kaplan, D. și Pathania V. – „What Influences Firms’ Perceptions?”, 2010.

bine pregătite. Sectoarele care sunt caracterizate de un grad de tehnologizare și/sau automatizare mai ridicat au o percepție mai intensă în sens negativ asupra problemei referitoare la lipsa personalului bine pregătit.

Grafic 1. Cele mai presante probleme ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie-septembrie 2019

Grafic 2. Cele mai presante probleme ale IMM și corporațiilor în perioada aprilie-septembrie 2019

Accesul la finanțare nu reprezintă o problemă presantă decât pentru 13 la sută din companiile nefinanciare. Unul dintre motivele pentru care accesul la finanțare nu este perceput ca o provocare majoră de către firme este faptul că acestea dețin o capacitate de autofinanțare ridicată³, raportat la stocul de credite contractate de la instituțiile de credit din România. Problema accesului la finanțare este resimțită mai acut de un procent egal de corporații și IMM (13 la sută), deși firmele de dimensiuni mari au atât o putere de negociere mai ridicată în relația cu băncile, cât și o situație financiară mai robustă care să le permită să acceseze într-un mod mai facil finanțare din surse externe companiei (Grafic 2). Una dintre căile către dezvoltarea firmei este creșterea accesului la finanțare de la creditorii profesioniști, însă acest aspect necesită o sănătate financiară adecvată. Unul dintre punctele nevralgice ale economiei românești

este reprezentat de capitalizarea precară a firmelor, aspect care împiedică accesul acestora la finanțare. În vederea remedierii acestor deficiențe se impune luarea unor serii de măsuri, care ar trebui să includă modificarea Legii nr. 31/1990 sau a cadrului insolvenței.

³ Circa 80 de miliarde lei la nivelul anului 2018, potrivit bilanțurilor depuse de companiile nefinanciare la MFP.

Disciplina la plată în economia românească nu se află la un nivel favorabil unei activități fără sincope a firmelor, aspect certificat atât de nivelul restanțelor către partenerii comerciali (circa 48 miliarde lei, decembrie 2018⁴), cât și de rezultatele sondajului. Aproximativ 25 la sută dintre firme apreciază că disciplina la plată în economie (perioada de timp după care partenerii își achită facturile, folosirea de instrumente de plată fără acoperire, încasarea creanțelor de la stat etc.) reprezintă o problemă mare și foarte mare. Aplicarea cu mai multă consecvență a cadrului legal în vigoare⁵ referitor la combaterea întârzierilor la plată față de parteneri ar putea reprezenta o soluție la această problemă. În plus, alte măsuri care ar putea fi avute în vedere sunt reprezentate de crearea unei baze de date cu firmele care nu își onorează la scadență obligațiile de plată față de parteneri și prezentarea de garanții de plată suplimentare de către o firmă cu istoric negativ la încheierea unui contract de achiziție de bunuri sau servicii cu un furnizor.

Reglementările cu caracter obligatoriu aplicabile mediului de afaceri reprezintă o problemă mare și foarte mare pentru activitatea firmei în opinia a 22 la sută dintre respondenți. Acest fapt, coroborat cu aprecierile companiilor care califică legislația fiscală ca fiind impredictibilă, reprezintă semnale pentru autorități în vederea creșterii gradului de stabilitate a cadrului legislativ și atenuării impactului legislației aplicabile firmelor astfel încât mediul de afaceri să nu fie fragilizat și/sau împovărat suplimentar.

Procesul de insolvență (propriu sau al partenerilor comerciali), în opinia a 9 la sută dintre firmele participante la sondaj, reprezintă o problemă mare sau foarte mare. Cadrul insolvenței este caracterizat de o serie de disfuncționalități care reclamă rezolvare în vederea îmbunătățirii eficienței procedurii atât din perspectiva procesului de reorganizare, cât și a eliminării de pe piață a firmelor care nu sunt viabile din punct de vedere financiar și economic.

⁴ Potrivit bilanțurilor depuse de companiile nefinanciare la MFP.

⁵ În raporturile dintre profesioniști, termenul de plată nu poate fi mai mare de 60 de zile calendaristice. Prin excepție, părțile pot stipula în contract un termen de plată mai mare, sub rezerva ca această clauză să nu fie abuzivă (conform art. 5 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante).

B. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții financiare nefavorabile

B1. Percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii)

Percepția asupra unui nivel maxim suportabil al ratei dobânzii la credite

Nivelul scăzut de intermediere financiară este reflectat în interesul scăzut al firmelor cu privire la finanțarea de la bănci sau instituții financiare nebankare. Similar rezultatelor exercițiului anterior, 64 la sută dintre respondenți au indicat că nu au nevoie de finanțare și că intenția companiei este de a-și reduce gradul de îndatorare. Din restul companiilor, majoritatea (22 la sută din total) au răspuns că nivelul costului finanțării ar afecta capacitatea de a rambursa împrumutul și doar 1 la sută au răspuns că ar fi dispuși să contacteze un credit, atât în euro, cât și în lei, oricare ar fi rata dobânzii. Rezultatele vin în contrast cu informațiile din *Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*, unde băncile au raportat o majorare a cererii de împrumuturi din partea companiilor și sugerează nevoia de a ajusta produsele existente și termenii de acordare pentru a veni în întâmpinarea nevoilor companiilor. În vederea creșterii gradului intermedierei financiare în rândul companiilor se poate acționa pe trei fronturi: (i) îmbunătățirea sănătății financiare a firmelor, ceea ce va crește numărul companiilor eligibile pentru finanțare, (ii) majorarea nivelului de conștientizare de către companii al faptului că accesul la resurse financiare suplimentare oferă posibilitatea firmelor de a se dezvolta și de a efectua investiții în vederea alinierii la cerințele pieței și (iii) întreprinderea de demersuri de către instituțiile financiare în vederea unei mai bune calificări a capitalului uman pentru a deveni un real partener de afaceri pentru companii și pentru a crește capacitatea personalului de a identifica nevoile firmelor și de a se adresa acestora cu soluții de finanțare viabile.

În cazul companiilor interesate de credite, rata dobânzii maxime pe care firma ar fi dispusă să o plătească este de 2,5 la sută pentru lei și 1,5 la sută pentru euro, pentru 19 la sută dintre companiile care au răspuns sondajului. La nivelul împrumuturilor în lei, 11 la sută dintre companii ar fi dispuse să plătească o rată a dobânzii până la 4,5 la sută, și 4 la sută dintre ele ar plăti până la 6,5 la sută. Doar 1 la sută dintre participanții la sondaj ar achita o dobândă de până la 8,5 la sută. Aceste valori sunt în divergență cu datele referitoare la creditele contractate în anul 2019⁶, unde valoarea medie a ratei de dobândă este de 7,9 la sută pentru moneda națională. Pentru euro, așteptările firmelor sunt mai apropiate de situația întâlnită în piață (unde rata de dobândă medie

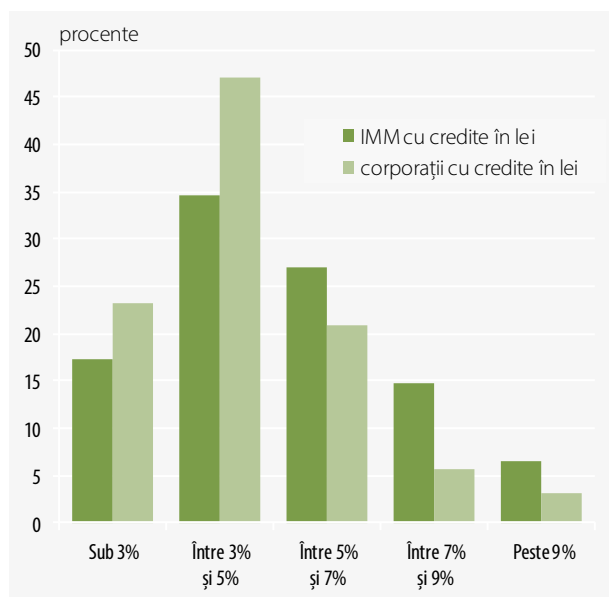
⁶ Conform informațiilor raportate de bănci în Centrala Riscului de Credit.

pentru valută este de 3,8 la sută la creditele acordate anul acesta), astfel că 9 la sută dintre companii ar fi dispuse să se împrumute cu maximum 3 la sută dobândă, iar alte 3 la sută dintre firme ar plăti până la 4,5 la sută.

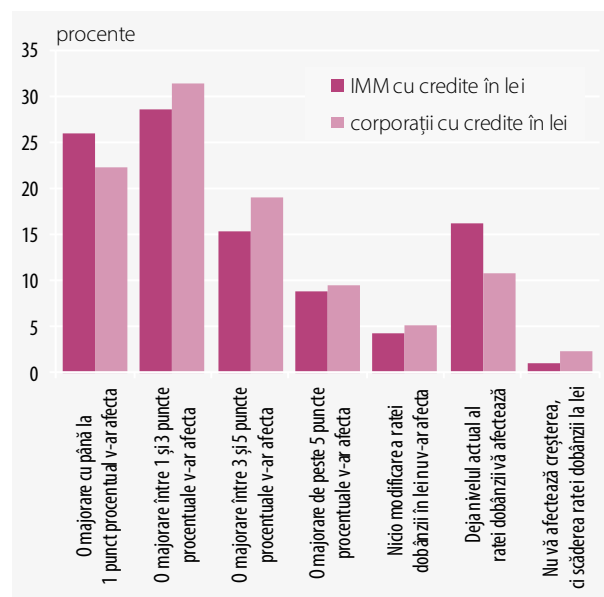
Percepția asupra unor posibile evoluții nefavorabile privind rata dobânzii

Companiile care au credite în lei au răspuns că rata dobânzii la care s-au împrumutat se situează între 3 și 5 la sută pentru 37 la sută dintre acestea și între 5 și 7 la sută pentru 26 la sută. În intervalul superior al nivelului ratei dobânzii, de peste 9 la sută, se află 6 la sută dintre companii. Din totalul companiilor care dețin credite în lei, 15 la sută au semnalat că nivelul actual al ratei dobânzii le afectează activitatea, iar 25 la sută, respectiv 29 la sută, au indicat că o majorare cu până la 1 punct procentual, respectiv până la 3 puncte procentuale, le-ar afecta activitatea și/sau capacitatea de rambursare a creditului.

Grafic 3. Rata medie a dobânzii la creditele în lei pentru companiile nefinanciare care dețin credite în lei, septembrie 2019

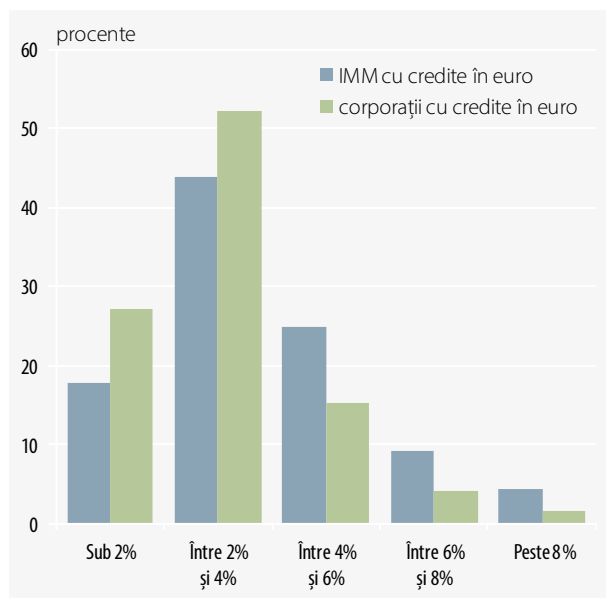
Grafic 4. Percepția companiilor nefinanciare asupra unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în lei, septembrie 2019

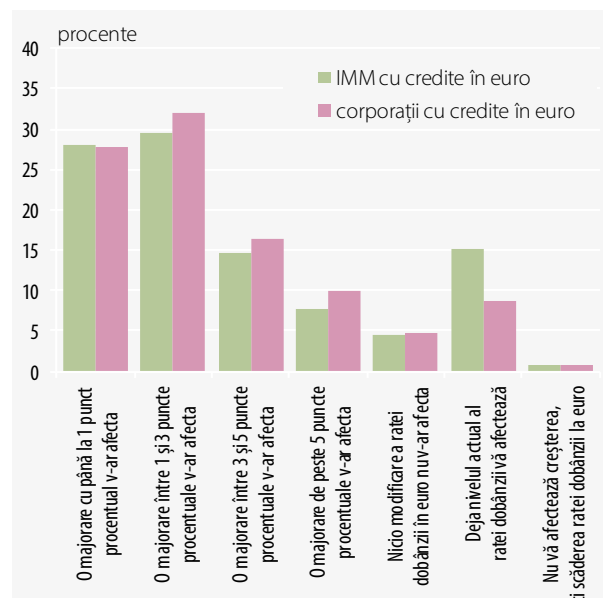
Pentru împrumuturile în euro, nivelul ratei dobânzii raportat de cea mai mare parte a companiilor care dețin credite de acest tip este între 2 și 4 la sută (pentru 46 la sută dintre acestea). Din total, 14 la sută dintre companiile îndatorate în euro consideră că nivelul actual al ratei dobânzii le afectează deja activitatea.

În funcție de dimensiunea companiilor, se păstrează disparitățile privind accesul la finanțare observate și în edițiile anterioare ale sondajului. Ponderea companiilor mari care nu au contractat împrumuturi este de 51 la sută, comparativ cu 74 la sută în cazul IMM. În plus, atât pentru creditele în lei, cât și în euro, companiile mari se împrumută la rate de dobândă mai mici comparativ cu IMM (Graficele 3 și 5).

Grafic 5. Rata medie a dobânzii la creditele în euro pentru companiile nefinanciare care dețin credite în euro, septembrie 2019

Grafic 6. Percepția companiilor nefinanciare asupra impactului unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în euro, septembrie 2019

În aceste condiții, 16 la sută dintre IMM cu credite în lei consideră că nivelul actual al ratei dobânzii le afectează activitatea, comparativ cu aproximativ 11 la sută în cazul companiilor mari (Grafic 4). Pentru creditele în euro, diferența este și mai mare, cu 15 la sută din IMM cu credite afectate de nivelul actual al dobânzii, comparativ cu 8,6 la sută din corporații, în aceeași situație (Grafic 6).

B2. Percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro

Percepția asupra unei eventuale depreciere a monedei naționale

Evoluția cursului de schimb al monedei naționale ar avea efecte asimetrice asupra companiilor. Fără modificări notabile față de ediția precedentă, 42 la sută dintre IMM respondente, respectiv 34 la sută dintre corporații, au indicat că nivelul cursului de schimb le afectează deja activitatea, iar 31 la sută dintre IMM, respectiv 23 la sută dintre corporații au indicat că niciun nivel al deprecierei monedei naționale nu le-ar afecta.

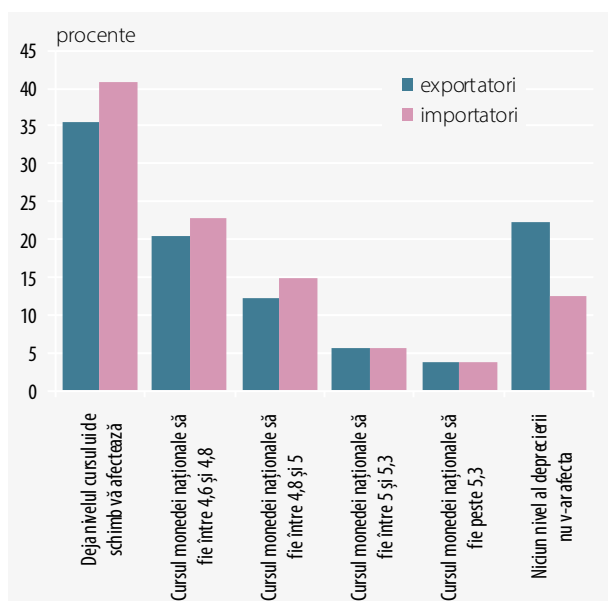
La momentul completării chestionarului, 41 la sută dintre companiile importatoare erau îngrijorate de nivelul actual al cursului de schimb. În contextul în care Uniunea Europeană (în special Germania, Italia și Franța) reprezintă principalul partener de comerț exterior cu bunuri, o evoluție nefavorabilă a cursului leu-euro poate afecta semnificativ performanțele companiilor expuse, inducând vulnerabilități în economie. Conform sondajului, o depreciere a monedei naționale până la 4,9 lei față de euro ar afecta activitatea a 20 la sută dintre exportatori și 23 la sută dintre importatori (Grafic 7).

Grupând firmele în funcție de valoarea adăugată încorporată în produse, reiese că cele care oferă servicii bazate pe utilizarea într-o măsură mai redusă a cunoașterii sunt afectate de evoluția cursului de schimb într-o măsură mai mare, comparativ cu firmele intensive în cunoaștere sau cu grad înalt de tehnologizare (43 la sută dintre companiile *less knowledge-intensive services* sunt deja afectate, comparativ cu 34 la sută, *knowledge-intensive services*, și 37 la sută, *high-tech*).

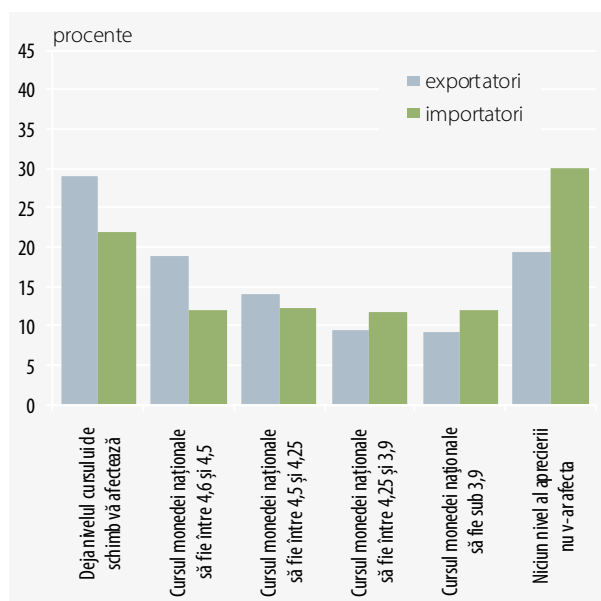
Percepția asupra unei eventuale aprecieri a monedei naționale

Un curs mai puternic al leului față de euro ar afecta 52 la sută dintre firmele exportatoare și 48 la sută dintre firmele importatoare, conform răspunsurilor companiilor. Dintre exportatori, 29 la sută declară că sunt deja afectați de cursul de schimb, comparativ cu 22 la sută din importatori care susțin acest lucru.

Grafic 7. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile depreciere a monedei naționale, septembrie 2019

Grafic 8. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile aprecieri a monedei naționale, septembrie 2019

Eventualitatea aprecierii monedei naționale față de euro nu ar afecta, indiferent de nivelul atins, 41 la sută dintre companiile implicate în sondaj (în cazul corporațiilor, procentul fiind mai mic, de 32 la sută). Ponderea companiilor care nu sunt afectate de o apreciere a leului a rămas relativ constantă în ultimii doi ani (Grafic 8).

Anexă: Metodologie sondaj

Sondajul este efectuat semestrial de BNR în lunile martie și septembrie. Are la bază un chestionar care este transmis unui eșantion de aproximativ 11 000 de companii nefinanciare, dintre care circa 86 la sută sunt IMM, corporațiile fiind incluse exhaustiv.

Eșantionul este reprezentativ la nivel național și regional și este extras prin procedee statistice⁷, după următoarele criterii:

- clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații)⁸;
- sector de activitate, conform încadrării în CAEN Rev. 2;
- regiuni de dezvoltare.

Structura eșantionului după criteriile de extragere a acestuia se prezintă astfel:

- după mărime: 34 la sută microîntreprinderi, 24 la sută companii mici, 26 la sută companii mijlocii, 14 la sută corporații și 2 la sută IMM atipice (Grafic A1);
- după principalele sectoare de activitate: 3 la sută în agricultură, 24 la sută în industrie, 27 la sută în servicii și utilități, 10 la sută în construcții și imobiliare și 36 la sută în comerț (Grafic A2);
- după regiunile de dezvoltare: 10 la sută Nord-Est, 9 la sută Sud-Est, 11 la sută Sud-Muntenia, 5 la sută Sud-Vest, 9 la sută Vest, 14 la sută Nord-Vest, 13 la sută Centru, 4 la sută Ilfov, 24 la sută București (Grafic A3).

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind: (A) accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și (B) capacitatea companiilor nefinanciare de a face față unor condiții financiare nefavorabile (evoluții privind rata dobânzii și cursul de schimb).

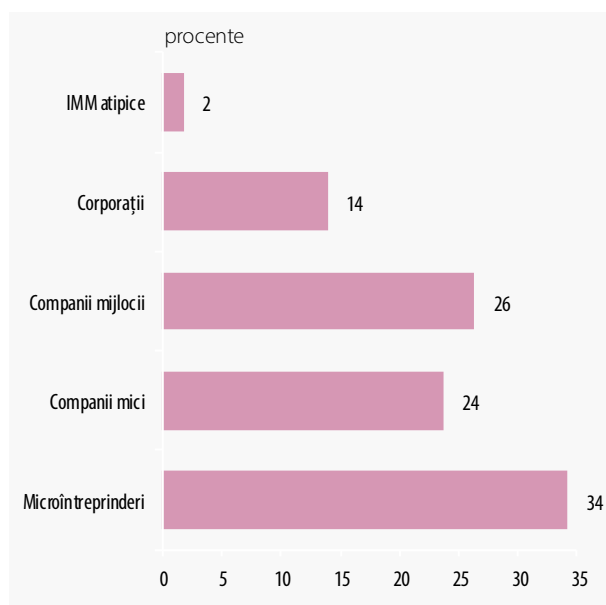
Întrebările vizează opiniile companiilor privind:

- accesul la finanțare al companiilor;
- percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii);
- percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile ale cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro.

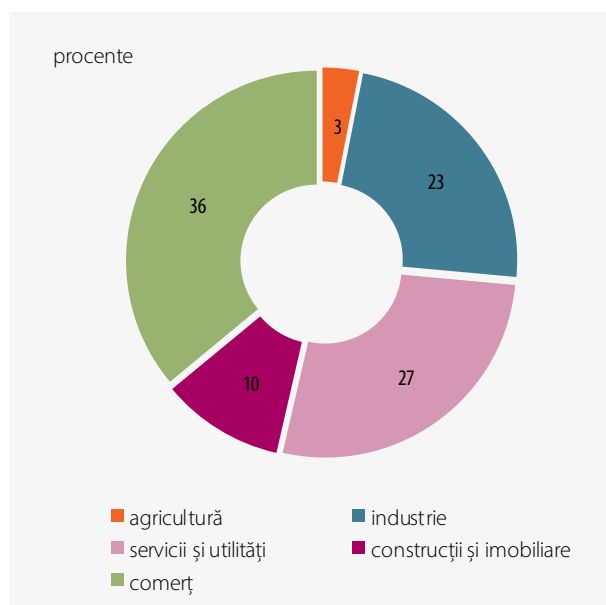
⁷ Baza de sondaj se constituie de către INS și cuprinde unitățile statistice cu personalitate juridică (întreprinderi) a căror activitate se clasifică într-una dintre secțiunile precizate în nomenclatorul CAEN Rev. 2. Mai multe detalii cu privire la metodologia și organizarea cercetării statistice sunt disponibile pe [website BNR](#).

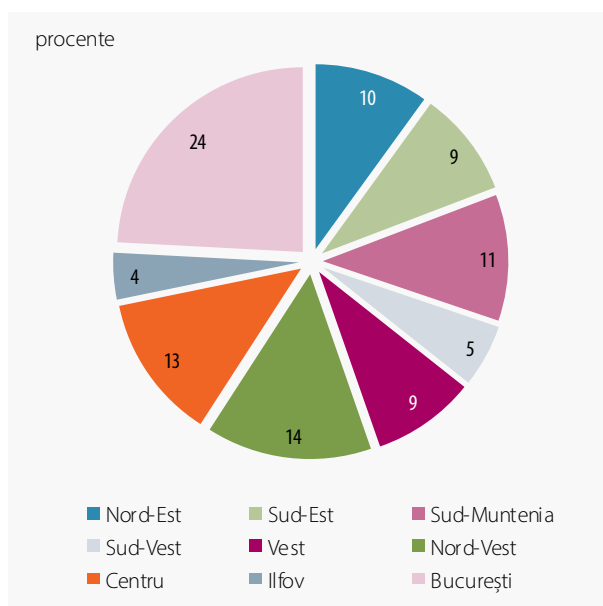
⁸ Firmele intră în categoria IMM dacă au: (i) mai puțin de 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri mai mică de 50 de milioane euro sau activul total mai mic de 43 de milioane euro. Se clasifică în: A) microîntreprinderi dacă au: (i) mai puțin de 10 angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 2 milioane euro. B) întreprinderi mici dacă au: (i) între 10 și 50 de angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 10 milioane euro. C) întreprinderi mijlocii dacă au (i) între 50 și 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri sub 50 milioane euro sau activul total sub 43 milioane euro. Conform acestor definiții, rămâne o categorie de IMM atipice care nu poate fi încadrată în nici una din cele 3 categorii anterioare (ex.: IMM cu număr de salariați sub 10, dar cu cifră de afaceri și active totale peste 2 milioane euro).

Grafic A1. Structura eșantionului după mărimea firmei

Grafic A2. Structura eșantionului după sectorul de activitate al firmei

Grafic A3. Structura eșantionului după regiunea de dezvoltare unde sunt înregistrate firmele

Analiza răspunsurilor

Răspunsurile la întrebări sunt analizate în funcție de forma în care acestea sunt prezentate, astfel:

- a) Pentru întrebările cu grilă de notare se pot urma două paliere de analiză:
 - analiza răspunsurilor separat pentru notele indicând o dinamică pozitivă, pentru notele indicând o lipsă de dinamică și pentru notele indicând o dinamică negativă;
 - analiza răspunsurilor doar pentru notele indicând o anumită dinamică.
- b) Pentru întrebările cu răspuns multiplu sau întrebările cu răspuns unic: analiza ponderii celor care au ales o anumită variantă de răspuns în totalul respondenților.

Definirea companiilor cu credite și a companiilor fără credite în derulare

1. Separarea companiilor în companii care au credite în lei și companii care nu au credite în lei s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în lei (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B5. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost clasificate ca firme fără credite în monedă națională, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost clasificate drept firme cu credite în monedă națională.

2. Separarea companiilor în companii care au credite în euro și companii care nu au credite în euro s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în euro (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B7. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în euro pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost clasificate ca firme fără credite în euro, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost clasificate drept firme cu credite în euro.

